

MONVMENTA
GERMANIAE
HISTORICA

INDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNUM MILLESIMUM
ET QVINGENTESIMUM

E D I D I T

SOCIETAS APERIENDIS FONTIBVS
RERVM GERMANICARVM MEDII Aevi.

S C R I P T O R V M
T O M I X V . P A R S I .

H A N N O V E R A E
I M P E N S I S B I B L I O P O L I I H A H N I A N I
M D C C C L X X X V I I .

Unveränderter Nachdruck 1992
ANTON HIERSEMANN · STUTTGART

VITA ALCUINI.

ED. WILHELMUS ARNDT.

Vitam Alcuini aliquanto post mortem eius esse scriptam, arguunt verba c. 15, ubi Ludovicum Pium iam imperantem commemorat auctor. Cum autem c. 16. Aldricus, qui paullo post septimum Decembris diem anni 829. ad dignitatem 5 Senonensis episcopi promotus est, abbas nominetur, elucet, ante hunc diem auctorem munere functum esse suo. Eum vero demum post mortem Benedicti abbatis Anianensis et Indensis, quem defunctum anno 821, Febr. 11. scimus¹, ad Alcuini vitam scribendam se accinxisse, ex prologi loco con-
cluserim, quo Benedictum et Alcuinum monachis imitatione dignos talibus 10
verbis proponit, quibus nonnisi de defunctis usus esse videtur. In praefatione, se iubente abbate quodam opus adgressum esse, profitetur auctor, quem abbatem iam Mabillon Aldricum esse recte est suspicatus. Cum enim ibi legantur haec: scribam . . . quae ab eius fidelissimo tantum didici discipulo, Sigulfo scilicet institutore meo, dilectissimum quem tu quoque 15
habuisti patrem, elucet, auctorem atque abbatem illum in eodem monasterio vixisse. Atque Aldricus sub Sigulfo abbate degebat in coenobio Ferrariensi (Praef. et c. 16), et, postquam Sigulfus, ut videtur senectute pressus, munus abdicavit, eiusdemque successor Adalbertus mortuus est, ad abbatiam regendam a fratribus est electus. Nec repugnare videntur quae c. 16. leguntur: testatur 20
vir Deo dignus adhuc superstes Aldricus abbas. Licet enim his verbis non aperte is abbas designatus sit, cui libellus dedicatus est, et idem modo quodam adulatorio celebretur, tamen, cum non indicatum sit, cui monasterio iste praefuerit, in eiusdem abbacia auctorem vixisse apparere videtur. Hic saepe professus est, se omnia quae de vita beati Alcuini narravit, didicisse 25
a Sigulfo. Re vera ubivis fere (exempli gratia c. 16. 17. 19. 28) Sigulfum cognomento Vetulum quasi fontem ex quo omnia redundant demonstrare possumus². Praeter haec quae ex vivo excepit ore auctor novit Alcuini opera ac certe in monasterio Ferrariensi de Alcuino invenit quaedam ad-
notata, veluti qua die olim comam capitis deposuerit, qua die diaconus 30
consecratus sit (c. 8). Memorandum autem, auctorem scripsisse in usum confratrum suorum monachorum, qui ea omnia ut litteris mandarentur, quae de Alcuini vita monastica narrabantur inter fratres aetate iam pro-
vectiores, optabant, id praesertim nisi, ut miraculis quae vivus adhuc patrasse credebatur narratis sanctitatem eius probarent, parum curantes ea omnia quae 35
nostri saeculi viris historiae indagandae deditis maximi momenti et scitu dignissima videntur, videlicet quomodo magister ille per Karoli Magni imperium

1) Cf. Simson, 'Jahrb. des fränk. Reichs unter Ludwig dem Frommen' I, p. 163.

2) Praeter locum c. 16. iam allatum, ubi Aldrici abbatis testimonium laudatur.

semen sparserit liberalium doctrinarum coenobiumque Turonense sedem artium litterarumque effecerit. Haec omnia frustra hac in vita quaeres; attamen restant in ea digna notatu quae faciunt ad historiam aevi Alcuiniani melius perspiciendam. Auctor quidem ipse in prologo dicit, se usum sermone inculto et parvo, quem vero nos tumidum dicere malle, more Alcuiniano nimis affectatum, multis Sacrae Scripturae locutionibus dictisque exornatum atque efflatum.

Ad editionem parandam praesto erant subsidia haec:

1) *Codex Trecentensis nr. 1712, olim oratorii Trecentensis ('ancien fond Pithou' IO 8), nunc duo volumina continet, de quibus velim ut adeas catalogum, quem composuit Harmand v. d. in 'Catalogue général des manuscrits des Bibliothèques publiques des départements' vol. II, p. 723 sq. Ea quae vitam Alcuini continet pars versus finem saeculi XIII. vel circa initium saeculi XIV. exarata est. Singula quidem verba more saeculi XIII. potius quam saeculi IX. scripta sunt — exempli gratia ubi vis pro ae et oe simplex e, saepius c pro t —, etiam defectus graviores hoc in libro offendunt, sed tamen ad textum libelli hucusque traditum emendandum quaedam affert. Certe non idem est codex, quo usus est Quercetanus, immo aut huius apographum esse aut ex eodem fonte atque ille fluxisse videtur. Est mutilus in fine. Capita non numerata sunt. Contuli ipse, sed neglexi caput 3. Rationem verborum scribendorum ad saeculi IX. normam reducere conatus sum, quae in hoc codice remanebant vestigia sectatus.*

2) *Extabat olim codex vetustus S. Mariae Remensis, ex quo fluxit editio Quercetana, quem Mabillon, qui eum aliquando viderat, auctoris aetate exaratum esse professus est, sed frustra eum postea perquisivit, cum suam praepararet editionem. Hodie quoque latet vel omnino perit; quare editio Quercetana pro codice uti oportuit. Monendum autem, Quercetanum ex sui more saeculi verba expressisse, codicis ubi vis ratione neglecta, ideoque et in iis capitulis, quae editio illius sola servavit, verba secundum morem saeculi IX. scribere ausus sum.*

Primus edidit Vitam Alcuini Andreas Quercetanus, ut V. Cl. Du Chesne se nominari voluit, in sua operum Alcuinianorum editione Parisina anni 1617, foliis corpori praemissis et non numeratis. Quae editio ab omnibus sequentibus repetita est, videlicet a Surio, Vitae SS. prob. III, p. 257 sqq.; a Mabilonio inter Acta SS. Ord. S. Ben. IV, 1, p. 145 sqq.; ab Henschenio in Actis Sanctorum, Maii vol. IV, p. 335 sqq.; tum a Frobenio, in sua Alcuini operum editione vol. I, p. LIX sqq. Editionem Frobenianam repetivit Migne in Patrologiae Lat. Cursu completo t. C, col. 86 sqq. Philippus Jaffé, v. b. m., cum se accinxisset ad epistolas Alcuini edendas, frustra codice Vitae quaesito, et ipse ad Quercetani editionem refugere coactus est, qua cum Frobeniana collata, editorum posteriorum et ipsius coniecturis emendata, mortuus, reliquit opus viro doctissimo sibi que amicissimo Wilhelmo Wattenbach absolvendum, qui illud edidit in Bibliothecae Rerum Germanicarum tomo VI, p. 3 sqq. Me hac editione multum adiutum esse, lubenti profiteor animo.

W. Arndt.

INCIPIT PROLOGUS DE VITA BEATI ALCUINI ABBATIS ECCLESIAE
BEATI MARTINI TURONENSIS COGNOMENTO ALBINI^a.

Superna Christi rorante dextera ac iuvante gratia, reverentissime pater aequae et amantissime, iubes, ut tibi de ammirandae^b vitae initio fineque patris Alcuini, quae eius nosse potui narrante fidelissimo Sigulfo^{c.1} discipulo, sermone licet inculto et parvo^d, tamen^e 5 veritate referto, scribam^e aedificationi nonnullorum profutura; asserens, te diu super hac re non modicam ferre sitim, non quia calore ignita superno tua viscera sanctorum innumera- bilium vita, gestis piis et studiis nequeant refici, quos sanguine proprio vel saeculi suarum- que^f abrenuntiatione voluptatum agni caelestiumque constat virtutum consortia^g mercari, quibus una hymnis^h suavi cum canore felicibus fruente iubilo insatiabili, vestimentis sive 10 palmarum frondibus, monsⁱ quibus luminis ornatur ferax, viam quae^k arcta extat et angusta² Hebraeorum pueris, asinaeque terga Christo sessore premente^l humili, planam et meabilem reddidere. Sed quoniam, mundo fluide^m cum suis senescente, vix admodum pauci repperiri queant, priscorum in omnibus ardua sequi vestigia qui possint, qui capiti summo quanto viciniore, tantoⁿ actuum immensitate fuisse probantur inlustres, Domini 15 tabernaculum instar columnarum firmissime sustinentes, aquarum inundatione atque ventorum impulsione ne umquam^o labi neque moveri possint^p: ac ideo necesse valde esse asseris, ut, si^q aliquem nostris temporibus imitatione pia sequendum Christi nobis gratia contulerit, huiusmodi lucerna non sub modio neque sub lecti quiete, sed supra candelabrum ponatur, ut ingredientes ecclesiam lumine illustrentur claro. Ipse siquidem familiae pater, qui prima 20 hora, isdem et undecima vineae operarios conduxit, quibus et unam mercedem dare iussit. Neque enim, si manus aut circa Christi os barba pendens niveive dentes, qui queant panis crustam^r parvuli masticare, vel oculi pulciores vino, quo nutriuntur virgines, esse nequimus, ob hoc a corporis Domini compagine separabimur obtabili, in eadem tantum fide, spe et karitate iuxta apostolum radicati et fundati, ut multi unum efficiamur corpus Domini, 25 manente claritatis differentia stellarum.

Nempe oculi fuerunt apostoli, solis aeterni splendorem mentis puritate utcumque contemplantes, sicut apostolorum princeps Petrus virgoque Iohannes; quorum alter here- sium plurimarum devitans opiniones, ex duabus consistentem substantiis Filii Dei unam 30 viventis^s confessus est personam, dicens: *Tu es Christus filius Dei vivi*; alter in se ipso ani- mam effundens suam et cuncta creata transcendens, ad eum per quem sunt omnia facta conscendit, ac eius potatus uberibus, inauditum saeculis eructavit archanum dicendo: *In principio erat verbum* et cet. Fuere pectus aereum clare praedicando martires beati ferreum- que grassantium ignes persecutorum ferendo, ut Cyprianus, Laurentius, Dyonisius^t, Mauri- cius. Extiterunt sancti confessores atque doctores, doctrinarum quo cibi conderentur, venter, 35 Martinus, Hylarius^t, Benedictus monachorum pater eximius, Ambrosius, Gregorius, Hiero- nimus^t, Augustinus. Hi ergo omnes duobus Samaritae munerati denariis, quicquid proprio valere sudore, intra^u stabulum vulnerato impenderunt, nunc expectata gloriose^v ditati mercede. At modo abundante iniquitate apostoli iuxta prophetiam, et refrigescente kari- tate multorum, quasi pupilli absque patre facti, matris residentes in genibus, quae ama- 40 rissimis hinc inde quatitur fluctibus stans in medio mari, priorum nos patrum muniri ege- mus suffragiis eorumque nutriri vitalibus stipendiis, fame ne periclitemur in via cursus nostri laboriosa; quin potius relinquamus navem saeculi onustam mercibus, vero haerea- mus ut capiti dicamusque: *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum*. Qui enim mons cervis amoenus^w celsa petentibus, dignatus est et herinatiis^x humilibus refugium 45 pateferi, salvans homines simul et iumenta, noverunt qui se esse apud eum^y.

a) Prologus 2. b) admirandae 2. c) sigulfo 1. d) parco emendare voluit Jaffé. e) scribam aedificationi 1.
f) suorumque 1. g) consortio 2. h) deest 2. i) mens 2. k) quae deest 1; viaque arcta 2. l) prebente 1. 2.
corr. Henschen. m) fluide 2. n) tanta 2. o) impulsione nunquam 2. p) possit 2. q) deest 1. 2.
r) crustan 1. s) vicientis 1. t) ita 1. u) in terra 1. 2. v) glorio 1. w) amemus 1. x) herinaceis 2. y) Deum 1. 50

1) Duo fuere eius nominis eodem tempore: unus scilicet Alcuini passim hic laudatus; alter Benedicti Anianae abbatiscipulus, infra c. 17. Primus fuit abbas Ferrariensis, habitu primum usus canonico, dein monastico indutus, ut scribit Lupus eiusdem

loci abbas in epistola 29 (Bouquet VII, p. 493). Fuit et alius Sigulfus presbyter, Alcuino valde familiaris, de quo infra c. 8. MAB. 2) Cf. Matth. 7, 14: *Quam angusta porta et arcta via est, quae ducit ad vitam.*

Ergo quos^a et aevi nimium et propria gravat validudo, antiquorum ad plenum quia nequeunt sequi, saltem illorum vestigia sequantur quos secum convixisse suo in tempore et evidentibus indiciis Christo placuisse certissime probarunt, Benedicti¹ scilicet monachis et Alcuini per omnia canonicis imitatione digna. Cuius, tuis devote parens, sanctissime
 5 pater, iussis, adgrediar calamo, non saecularis eloquentiae redolente stemmate, sed sicut corporis ita sensus balbutio scriptitare vitam; testans Deum Iesum non elationis me fastu hoc arripere temptasse, sed multorum animabus prodesse cupisse. Scribam igitur fideliter, quae ab eius fidelissimo tantum didici discipulo, Sigulfo scilicet, institutore meo, dilectissimum quem tu quoque habuisti patrem, qui prae cunctis mortalibus post sancti
 10 Edilberti^b discessum solus ipsius meruit nosse secreta eximia. Te ergo, domine, te deprecor, pater venerande, tua ut^c sim hoc in sudore pia fultus intercessione, qui me hactenus ista silentem aperto imperas iam sonare ore.

INCIPIT VITA BEATI ALCUINI^d ABBATIS ECCLESIAE BEATI MARTINI TURONENSIS
 COGNOMENTO ALBINI^e.

15 1. Vir Domini Albinus nobili gentis Anglorum exortus prosapia, nobilior Christi Iesu (1.) regeneratus undis extitit vitalibus; qui cum matris ablactaretur carnalibus, ecclesiae traditur mysticis imbuendus uberibus. Cuius iam tunc Iesus sua possidens dignatione corpusculum, non hoc foetidis ab antiquo permisit hoste pollui lusibus obscoenisve actibus, quippe qui suam, antequam nasceretur, in eo praedestinaverat consecrare sedem.

20 2. Dumque adhuc esset parvulus, diurna sub luce per canonicas cum aliis saepe frequentabat ecclesiam horas, nocturnis autem perraro temporibus. Cumque alter eum a decimo annus teneret, contigit nocte quadam eum cum uno simplici et tonsorato rustico separatim una iacere in domo. Postulaverat siquidem rusticus ille simplex magistrum inlustris pueri ob suae solitudinis nocturnae solamen, ut una nocte quemlibet ex scola puerum secum sua
 25 iuberet in cella dormire, eo quod quempiam suorum non haberet ad praesens. Cui nutu Dei Virgillii amplius quam psalmodum amator conceditur puer Albinus. Ecce vero circa galli cantum solito more pulsatur a custode signum nocturnarum vigiliarum, debitum a fratribus persolvitur officium. Sed rusticus ille simplex latus se vertens in alterum, quippe nimium qui circa huiusmodi negligens, dormiendo stertebat; cumque iam invitatorius
 30 fuisset ex more cantatus cum antiphona psalmus, subito domus illa vere^f rustici spiritibus repletur tetrus, qui eius cingentes stratum dicunt: 'Bene quiescis, frater'. Quo repente expergefacto, inculcant eadem: 'Cur', inquit, 'fratribus in ecclesia vigilantibus, tu hic solus stertis?' Quid multa? Verberatur utiliter in tantum, ut sua cunctis ex mutatione salubri praestaret cautelam et canticum: *Haec mutatio dexterarum Excelsi*. Dum anticiparent
 35 oculi eius nocturnas vigiliis, dumque is verberaretur, puer nobilis tremescens^g, ne sibi eadem fierent, haec, ut ipse post testatus est, corde dicebat imo: 'O domine Iesu, si me nunc istorum eruis manibus cruentis, et post hoc sollicitus erga ecclesiae tuae vigiliis ministeriaque laudum non fuero, plusque ultra Virgilium quam psalmodum modulationem amavero, tunc tale sortiar castigationis flagellum. Tantum obnixi precor, nunc, Domine,
 40 libera me!' Denique artius^h menti ut hoc imprimeretur ipsius, posteaquam a verberatione rustici cessatum iubente Deoⁱ est, spiritus nequam oculos^k huc illuc vertentes, vident diligentissime corpus pannis et capud pueri involutum omne, penitus inscium anhelitus. Princeps autem illorum interrogat suos: 'Quis hac alter quiescit in domo?' 'Est', inquit, 'Albinus hic absconsus puer in lecto'. Puer vero, ubi se latere non posse persensit, lacrimarum nimio perfusus imbre, quanto prius pavore suppressus, tanto magnis ut puer redditur
 45 perstrepens clamoribus. Illi vero in misericorditer hunc volentes et non praevalentes afficere, pertractant, quid super eo agere debeant. Sed sententia Domini constricti, ne voto satisfacerent suo, aiunt imprudentes, tamen^l prudenter: 'Non istum verberibus, quia rudis adhuc est, acris^m, pedum tantum, in quibus duritia inest calli, tonsione cultelli castigemus,
 50 et emendationem sponsionis nunc suae confirmabimus'. Iamque nudatis vestimento pedibus

a) quae 2. b) sic 1; Edberti 2; Eleberti *constituit Wattenbach*. c) tu aut 1. d) Alcuini 1. e) Vita B. Alcuini abbas 2. f) *fort. viri?* — rusticis 1. g) tremescens 2. h) artius 2. i) Domino 2. k) huc illuc oc. 2. l) prud. tamen 2. m) aeris 1.

1) Anianensis abbas.

malorum manibus, crucis se muniens Albinus velociter signo psalmumque decantans duodecimum affectu omni, malorum subito disparuit turba, et rusticus semivivus una cum puero agili se praecedente gressu sanctorum in basilicam confugit ad praesidia.

cf.
Es. 65, 25.
Gen. 3, 14 15.

3. O insidiator calcanei, cuius est panis pulvis, non frumentum Domini, qui capite contereris; o inimice piis, num tu demens, qui quondam caeli quaerebas indebite fieri sessor celsissimi? Si Altissimo, ut iactabaris, similis incomprehensibili claritatis luce in monte Dei fueris, quid obscura sub nocte actus niteris diligenter mala tua cum accensione scrutari humanos? Nempe fatebor, tuorum ut docent consequentia, tenebrarum te iuste factum iudicas principem propria praesentia. Nam etsi in angelo appares lucis, lucem nobis conaris auferre intimam pulvere tuo foetido. At si, ut es Aethiops^a, pavorem incutiendo nimium hoc in Albino agere temptasti puero, vinceris^b humili ab homine, altum qui vicerat hominem. Vere si cognovisses, Christum gloriae non crucifixisses, neque christicolae Albini, quoniam^c sibi nolens arte mirifica fructus actuum praeparabas, callosas tondere plantas quaesisses. Abscondisti pedibus eius rete captionis, et ipse, quasi avis, pennis sustentatus columbae pedibusque cervi instar firmatis ac in excelsa constitutis, cum David^d a facie Saulis fugit, in solitudine commorari gaudens. Lacum aperuisti et effodisti, inque illum confusus cecidisti optata sine praeda. Sagittae in te retorquent tuae acumen, inaestimabili dolore afficiunt. Cecidisti in terram vulnerator gentium sanctorum, conculcaris cum Albini pedibus, amato proiceris e tumulo, quia fortis a fortiore victus. Grave sceptrum tuum, o exactor, et iugum humeris nostris impositum superatum a puero patrem adhuc^e ignorante vocare suum et matrem. Spoliis tuis, obliviscens te et populum suum, mater ornatur ecclesia, spiritalium fecunda karismatum, insignia caelorum cum virtutibus Domino concelebrans laudum cantica. Gratias semper tibi, Domine, referimus, bone Iesu, una cum Patre, sancto et Spiritu per saecula, cuius est boni quicquid agimus, inchoamus et perficimus, iuxta eum tuam docens nos gratiam qui ait: *Deus est autem qui operatur in vobis*^f *et velle et perficere.* Et psalmista: *Deus meus, misericordia eius praeveniet me.* Et item alibi: *Et misericordia tua subsequatur me omnibus diebus vitae meae.* Et tu ipse dixisti: *Sine me nihil potestis facere.*

cf. Ps. 44, 11.

Phil. 1, 13.

Ps. 36, 11.

Ps. 22, 6.
Ioh. 15, 5.

(II.)

Luc. 2, 52.

4. Haec ita se de initio pueri incipientis supradicti habentibus, coepit hinc sui quandam ad similitudinem Domini aetate [et^d] sapientia cum vera et viva proficere phylosophia, 30 artius eius obsecundans iussis. Postque memoriter lectionem recitatam psalmorum beati gentis Anglorum Bedae doctissimi discipulo Hechberto¹ praesuli, meritis magistro simili, traditur, quasi lactis inscius, fortibus iam alendus panibus; qui praecelsam in puero gnaviter, utpote oppido perspicuus^e, fulgere Christi conspiciens gratiam, coepit paulatim ei secretius secreta demonstrare sua, quippe quem imitatore compertissime^f gaudebat fore sui. Erat 35 siquidem ei grex ex^g nobilium filiis scolasticorum, quorum quidam artis grammaticae rudimentis, alii disciplinis erudiebantur artium ceterarum^h liberalium, nonnulli divinarum scripturarum post aristasⁱ manibus confricatas patris pectus in suum ordeaceas^k quinas triticiasque septenas traiciebant una gemino cum pisce spicas^l. Omnes vero fide, spe, karitate, humilitate, ieiuniis, castitate, obedientia et circa ecclesiae officia devotissima aequae et honestis- 40 sima cura omni cum circumspectione imbuebantur, verbis non tantum, quantum sancti patris Hechberti exemplis, digni per omnia Christi^m praesulis, in quo ea, suis quae in praeceptoribus fulserat, doctrina non mediocriter enituit, in sancto videlicet Anglorum apostolo Gregorio³, Augustino⁴ eius discipulo, Benedicto⁵ sancto Cuthbertoqueⁿ simul et Theodoro⁷, primi patris et apostoli vestigia^o per omnia sequentibus, et in viro Deo^p nimium⁴⁵ amabili Beda presbytero, proprio^p praeceptore suo, qui ab ineunte aetate quasi Samuhel

a) claritatem spei *add.* 2. b) vincerisque 2. c) quos 2; quo *Jaffé emendavit.* d) *deest* 1. 2. e) perspicuis 2.
f) *comptissime* 1. g) *deest* 1. 2, *Henschenius proposuit*: ei ex nobilium filiis grex scol. h) caeteri iam 1. 2.
i) istas 1. 2. k) ordeacias 2. l) christiana 2. m) *sic* 1; Cuthbertoque 2. n) *deest* 1. 2; *supplendam esse hanc vocem, docent verba, quae paulo infra leguntur, p. 187, l. 15.* o) Domino 2. p) proprii praeceptoris sui 1. 2; 50 *emendavit Henschenius.*

1) Archiepiscopo Eboracensi (a.732—766), de quo ipse Alcuinus cecinit in Versibus de sanctis Euboricensis ecclesiae, Poet. aevi Carol. I, p. 197. 2) Cf. Luc. 6, 1; Ioh. 6, 13; Genes. 41, 5. 22. 26. 27. et Matth. 14, 17. 19.

3) Est ille Gregorius I. papa. 4) Primo episcopo Cantuariensi. 5) Benedictus, cognomine Biscop, primus erat abbas Weremuthensis. 6) Episcopo Lindisfarnensi. 7) Episcopo Cantuariensi.

Domino consecratus, in scius coinquinationis ullius vestimenti, monasticis traditus a parentibus regulis, quicquid verbo docuit exemplo roboravit; qui postquam^a bonum certamen certavit, cursum consumavit, fidem servavit talentumque sui Domini cum usuris duplicavit, die quo voluit et petiit, eo scilicet quo rex gloriae Christus triumphator super omnes ascendit caelos, ab incarnatione Domini 731¹, 7. Kal. Iunii, a sancti obitu vero Gregorii 127. anno consumatus, ad Dominum migravit nonagenarius², sicut quorundam affirmatio est. Nam nonodecimo aetatis suae anno levita, trigesimo vero sacerdos efficitur; a quo tempore quae^b ante per triginta annos didicerat ecclesiae profutura usque in^c quinquagesimo nono cum sudore non inertis dignis memoria libris inserere proprio stilo studuit. Per alios autem triginta annos ferunt ea quae scripserat correxisse, discipulos quoque non mediocriter omnium liberalium artium studiis erudiisse, hanc, antequam aegrotaret, antiphonam ipsi valde festivitati convenientem dictans componensque sua^d cum melodia: *O Rex gloriae, domine virtutum, qui triumphator hodie super omnes caelos ascendisti, ne derelinquas nos orphanos, sed mitte promissum Patris in nos spiritum veritatis. Alleluia*³. Cuius iam, ut dictum est, sequens Hechbertus vestigia, totum thesaurum suum Domini deputavit eloquia, scripturarum rimando penetralia. Nam a luce diei surgente, si inevitabilis non obstitit praepeditio vel ulla sollempnitas praecellens aut festivitas magna sanctorum, usque horam quasi ad sextam, saepissime et nonam, suo residens in lecto, discipulis, cuique convenientia, scripturae pandebat arcana. Inde vero surgens secretissimamque ad orationem confugiens, holocausta medullata cum incensu arietum offerens prius Domino⁴, ac post iuxta exemplum beati Iob⁵, ne forte filii eius in benedictionis^{e,6} laberentur foveam, sanctificabat eos, offerens corpus Christi et sanguinem pro omnibus. Et sic^f tandem vespertina propinquante hora, praeter quadragesimam maxime, omni tempore tam aestatis quam hiemis parcum cum suis, digne tamen praeparatum, sumebat cybum, linguae non parcens lectoris, utroque ut reficeretur pane. Videres ergo tunc ante patrem pueros praeparatis se conterebrare telis, discutientes in secreto, quid^g post ordinabiliter protelarent in publico. Nonne videtur tibi de hoc etiam posse dici: 'Sicut aquila provocat ad volandum pullos suos et super eos volitat expandens alas assumensque eos et portans in humeris?'^{Deuter. 32,11.}

5. Hos autem omnes florida decoratus adolescentia Alcuinus humilitatis sub lectione^(III) praeibat. Isdemque^h pater pauperum, Christi multus amator atque adiutor, bis in die secretissimam orationem erat solitus fundere purissimi cum irrigatione fontis, genu utroque in terram flexo, manibusque diutius instar crucis in caelum erectis, ante scilicet quam cybum sumeret, et priusquam completorium cum suis omnibus celebraret. Quo celebrato, nullus discipulorum ipsius sine eius benedictione capiti suo data ullo umquam tempore membra audebat committere stratui. Qui omnes quidem diligebat, maxime tamen Albinum fidelissimum suorum actuum sequacem propter meritorum distantiam. Cui virtutes inter alias hoc erat datum specialius, ut nichil per se eligeret agere, quod magistri auctoritas probans non conderetⁱ, nullasque umquam hostis machinas insidiasve pertulit interius, quas absque ulla verecundia magistro celaret exterius. Qua de re actum est, ut stimulum, quem aliquando senserat, libidinis indomabilem arte hac mirifica vinceret gloriosissime, dum parvulos ad petram Babilonicos elisit, conterens capud serpentis insidiantis calcaneo. Cavebat enim, ne super illo verba diceret Christi, quia: *Omnis, qui mala agit, odit lucem et non venit ad lucem, ut non arguantur eius opera, sed potius illorum in sortem veniret, de quibus subnectitur: Qui autem facit veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur eius opera, quia in Deo sunt facta.*^{Ev. Ioh. 3,20.} O vere monachum monachi sine voto, cuius exempli sequax perraro repperitur monachus ex debito⁷! Imitemur ergo Albinum, pium adolescentem Domini, fugiendo tenebras Pharao-

a) qui post quia 1. b) qui 1. 2. c) deest 2. d) suo 1. e) benedictionis 1. f) sicut 1. g) qui 1.
h) Is denique 2. i) concederet prop. Mab.; condiret Hensch.

1) Venerabilis Beda demum a. 735. obiit. 2) Falsa haec traditio facile corrigi poterat lectione Bedae historiae, in cuius fine Beda testatur, se undesexagenarium operi supremam imponere manum anno 731, quo eius obitum auctor iste perperam reponit. MAB. 3) Neque Beda hanc antiphonam composuit, sed eam, haud dubie iam ab ecclesia receptam, morti proximus frequentasse memoratur in

epistola Cuthberti discipuli sui, *secundum nostram*, inquit Cuthbertus, *consuetudinem et sui*. MAB. 4) Cf. Psalm. 65, 15: *Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum*. 5) Cf. Iob 1, 5. 6) ἀντιφρασιτικῶς maledictionis. MAB. 7) Nempe in regula monachorum Benedictinorum praescribitur, cap. 8, ut monachi malas cogitationes cordi suo advenientes abbati non celent suo. MAB.

nicas palpabiles, vertamusque noctem in diem et post tenebras speremus lucem, carcere principis tenebrarum evaso. Recordemur squamarum Vehemoth^a sedulo, quibus corpus eius se^b invicem prementibus compactum redditur. Una enim uni coniungitur, et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adhaeret, et tenentes se nequaquam separantur^c. Cuius fortitudo in lumbis, cuius sunt nervi testicularum perplexi; qui dormit sub umbra et secreto⁵ calami et locis humentibus. Gaudemus tuam, Albine, correctam pueritiam ex hostis antiqui crudelitate, dum in tuum^d bonum malitia^e illius utitur Deus. Veneramur mentis in adolescente puritatem atque constantissimam firmitatem magno in certamine, in quo duellionis spiritu saepius agitata caro, ossa in multis, quae nequeunt^f pace frui quieta, Domino custodiante in te manent illaesa. Meruisti dominum Christum mentis tuae habere hospitem, quo¹⁰ te protegente aiebas: *In te eripiar, Domine, a temptatione, et in te transgrediar murum, qui posuisti immaculatam viam meam brachiaque mea ut arcum aereum*. Miles igitur iste, videamus, quibus ex adverso rursus laniari quaeritur spiculis, in modumque exercitus Iudae Machabaei antiquis patrum de victoriis armemur armis invictissimis.

(IV.)
766.
Nov. 19. 6. 13. Kal. Decembris igitur amissione orbatus patris Hechberti^g, Albinus munere¹⁵ divino Helbertum^{h-1}, virum beatum et clarum, loco amissi exceperit, magistro per omnia similem. Cum ergo non modo sapientiae venustate, verum aliis etiam pollens virtutibus socios praecederet, nulli secundus apparens, sentit multis in rebus suo de profectu invidiae spiritu eorum corda turbari, in tantum ut eum claro nequaquam oculo aspicere neque dulcibus verbis alloqui quirent. Sciscitansⁱ vero magistri super hac re consilium, hortatur beneficiis^k²⁰ carbones ignis congerere super capita eorum. Audiens denique patris saluberrimum consilium, non ante ab intentione rationis cessavit, considerans, ne aliquod sibi contrarium ex ore eius verbum audirent, eorum saepius substernens se vestigiis, iniuste licet, cum ab eis argueretur, quam evidenter^l a Domino mentis sanitatem illis impetraret, adeo ut repente mutati secundum eum a magistro omnimodis habere gauderent; trahiturque regulus manu²⁵ ablactati^m pueri de sua, qua cubabat, caverna, et blandi columbarum illic statuuntur amplexus. Magnae sunt certe sanctorum virtutes, per quas corpora sanantur; atⁿ non minoris ammirationis ac venerationis aestimari debent, quibus medentur animae. Hac autem insignitum virtute Albinum mira cum pietate veneremur, qui noluit absintium saecularis litteraturae nosse, Domini^o quatenus intraret in potentiam. Enimvero sprevit mundum in ma³⁰ ligno positum, altior ut mundo factus iungeretur illi, excelsior qui est caelis factus. Legerat in apostolo, quia prudentia carnis inimica est Deo; legi enim Dei non est subiecta. Quam sequi si vellet illorum omnium generosissimus Albinus, pro talibus ausis non diu procrastinata vindicta eos percelleret. Iam autem lubricos adolescentiae calles digno cum praeconio transiliens, quasi sol in caeli arce media magno iuventutis calore figitur^p. Iam³⁵ quoque cum Moyse Aegyptiaca doctus sapientia, cuius amputaverat crines et unguas, montem, quo Deus videri posset, conscenderat; videratque virgam in colubrum, rursusque colubrum cauda tactum in virgam versum, abyssumque noverat invocantem abyssum. Haerens illius vestigiis stat, qui supra montes euangelizat^q, adnuncians bona, quatenus speculatorum levatam posset audire vocem.

7. Legens igitur Iohannis euangelium ante magistrum una suis cum condiscipulis^r, pervenit ad eam partem, quam soli norunt mente comprehendere mundicordes, quae est ab eo loco, quo ipse supra pectus Domini recubuisse se dicit, usque quo cum discipulis suis trans torrentem Cedron Iesum egressum fuisse recolit². Hac ergo euangelica cum debriaretur lectione Albinus mistica, sedens ante magistri lectulum, subito eius spiritus in⁴⁵ extasi ducitur; ac isdem, qui quondam sub solis radio ante sanctissimi patris Benedicti³, nunc ante huius oculos curte sive equarum sub uno parco omnis^s mundus collectus ostenditur. Qui dum in hoc quod cernebat adtentam oculorum figeret aciem, vidit totam per girum hanc clausuram quasi sanguine circumseptam. Cumque hac teneretur visione mirabili, sui in eum oculos vertentes nimia cum admiratione condiscipuli^t, nempe qui nichil⁵⁰

a) Behemoth 2. b) sed 2. c) superantur 1. 2. d) bonum tuum 2. e) malicie 1. f) in add. 2. g) Alcuinus 2. h) Elcbertum 2. i) suscitans 2. k) beneficus 2. l) evidentem Domino 2. m) ablati 1. n) et 1. 2. o) Deum 2. p) fugitur 1. q) euangelizas 1. r) discipulis 1. s) omnis 1. t) cumdiscipuli 1.

1) Archiepiscopum Eboracensem, de quo v. Alcuinum in Versibus de sanctis Euboricensis ecclesiae, Poetae aevi Carol. I, p. 200 sqq. 2) Ev. Ioh. 13, 23—18, 1. 3) Cf. Gregor. Dialog. II, 35.

videbatur habere sanguinis, conantur^a quasi dormientem excitare. Ad quorum sonitum oculos in Albinum beatus Helbertus^b dirigens, eum diutius tacite conspicit, dicens: 'Legite filii, et istum excitare^c nolite, paululum ut sompno indulgens efficacius me post audire queat tradentem'. Iam vero ad se ipsum Albino reverso, lectione accepta, iubente patre, omnes egrediuntur foras, Albinum solum retinens secum. Cui pater isdem ait: 'Quid vidisti, rogo, me^d ne celes'. Volens autem omnino secretum habere quod viderat, timens, ne forte elationis foveam incideret, respondit: 'Quid, mi domine pater?' Ad quem rursus vir beatus: 'Noli, fili, noli occultare michi, neque enim curiositate illud a te requiro vana, sed utilitate tua'. Videns autem Albinus se celare non posse, humiliter, quemadmodum mundum omnem viderat, indicavit. Tunc pater isdem dixit sibi: 'Vide, fili mi, vide, ne praeter uni, quem post meum discessum fidelissimum habebis super tua persona, hoc indices vidisse; ipsi etiam et^e interdicto, ut usque post^f tuum obitum secretum de te^g habeat'. Cuius^h obtemperans consiliis, Sigulfo tantum super se sua indicavit in vita. Qui igitur scire desiderat, quomodo una sub clausura totum mundum conspiceri quiverit, ad Dialogorum sancti Gregorii recurat librumⁱ. Interim tamen noverit, in visione mundi non caelum et terram fuisse contractum, sed videtis animum dilatatum, qui in Deo^j raptus videre sine difficultate potuit omne quod infra Deum fuit. Fortassis etiam quaerit^k aliquis studiosius, cur hac sub figura curve circumdatum sanguine viderit. Noverit ille Christi sanguine totum sanctae ecclesiae ovile circumdatum, ita ut a solis ortu usque ad occasum redempti de manu inimici eius passione, quae tunc sine dubio ardentius Albini supersidebat animum, cum hanc ante magistrum legeret, dicere possint: *Confitemini Domino, quoniam bonus etc.* Omnis ergo mundus sanguine Christi circumdatus una sub clausura cernitur, quando omnia, quaecumque a sanctis patribus significative sunt gesta et ab initio mundi scripta, sola Christi passione reserantur, qui est leo de tribu Iuda, radix David. Si^l autem per clausuram giratam vitam carnalium suorum^m criminum circumdatam sanguine velit intelligi, quaeⁿ ob hoc sit ei ostensa, ut ab eo calcata contempneretur, proprio relinquatur iudicio.

8. Post haec de virtute in virtutem succrescens, die purificationis sanctae Mariae levita sacratur. Nam dudum eadem die comam capitis amiserat. Cumque iam beatum Helbertum^o patrem suum infirmitate praenuntiata celerius ad Christum transire nosset, qui cuncta, sicut supra dictum est, cum eius faciebat consilio, studuit illum diligenter sciscitari, quid, postquam sola separarentur morte, ipsum vellet iuberetque agere. Cui, ut iam claret, Domini dedit responsum: 'Romam, volo, venias, indeque revertens visites Franciam². Novi enim multum te ibi facere fructum; eritque Christus dux tui itineris, perducens ac gubernans te illuc advenam, sis ut expugnator nefandissimae heresis³, hominem Christum quae conabitur adoptivum astruere, et fidei sanctae Trinitatis firmissimus defensor clarissimusque praedicator. Perseverabis ergo in terra peregrinationis, multorum illuminans animas'. Benedicens autem illum patrum suorum superius memoratorum benedictionibus ac Christo Iesu commendans, servaret ut ipse eum, laetus sanctus pater Helbertus^p episcopus migravit ad Deum 6. Idus Novembris. Quem pius Albinus ut matrem deplorans lacrimis, nolebat tamen consolationem recipere. Levita vero sanctis^q benedictionibus patrum hereditario ditatus iure, dedit curam magnopere talentum sui Domini multiplicare egregie. Docuit multos in Britannia et non paucos post in Francia. Quo in tempore sociatur illi vir Deo amabilis, animi carnisque nobilitate insignis, Sigulfus presbiter, custos Eboricae^r civitatis ecclesiae, perpetuo ut illi iam haereret, qui suo cum avunculo Auberto^s presbitero puer partes has petierat, Romamque ecclesiasticum ordinem descendum ab eo ductus fuerat, necnon Mettis^t civitatem causa cantus directus. In quo cum nimia panis penuria aliquo desudavit tempore ac multo cum fructu, postquam suum transmisit avunculum, sanctum virum, ad Dominum, patriam repedaverat propriam. Hi ergo tantum se dilexere mutuo, ut cerneret Rebeccam Ysaac et Annam Tobiae copulatam. Cumque iam omnipotens Deus Fran-

50 a) conatur 1. b) Elcbertus 2. c) nolite excitare 2. d) ne me 2. e) deest 2. f) ad 2. g) de te des. 2. h) ille add. 2. i) Domino 2. k) quaeret 2. l) Sin 2. m) sanctorum cirminum 1. n) qui 1. 2. o) Elcbertum 2. p) Herbertus 1; Elcbertus 2. q) sanctus 1. r) Heboricae 2. s) Auberto 1. t) Metas 2.

1) II, 35. 2) Vide Alcuinum ipsum scribentem *prophetiaeque spiritu praeditus, Dei esse voluntatem*, (Ep. 140, Jaffé, Bibl. VI, p. 541): *ad . . . Carolum in mea praedixerat patria.* 3) Nempe Adoptianorum vocatus adveni; sicut mihi quidam sanctissimus vir in Hispania.

rs. 105, 1.

cf. Apoc. 5, 5.

(v.)
Febr. 2.780.
Nov. 8.

ciam spiritualibus^a divitiis, ut pridem terrenis, glorificare vellet, dans ei regem secundum cor suum, fide, fortitudine ac amore sapientiae et corporis ineffabili pulchritudine in his praeclarissimum^b Karolum, monuit mentem Albinus, consilium et iussionem^c sui patris ut impleret.

(VI.) 9. Iussus igitur ab Eanbaldo archiepiscopo^d, successore Helberti^d, ut sibi pallium im- 5
petraret ab apostolico^e, venit Romam. Cumque reverteretur accepto pallio, habuit regem
781. Karolum Parma² civitate obvium. Quem magnis rex alloquens suasionibus et precibus
postulavit, ut ad se post expletionem missatici in Franciam reverteretur. Noverat enim
eum, quia olim a magistro suo ad ipsum directus fuerat³. Fecit autem Alcuinus, aliorum
deservire cupiens profectui, ut sibi rogarat^f, cum auctoritate regis sui proprii et archi- 10
episcopi, eo tantum iure, ut iterum ad eos reverteretur; pervenitque^g, Christo ducatum prae-
bente, ad regem Karolum. Quem tenens rex loco patris amplectitur, a quo artes introductus
in liberales, refrigerari paululum noverat, sed exsaturari ob fervorem satis nimium nequibat.
Tempore vero aliquanto cum eo peracto, dedit illi duo monasteria, Bethleem^h scilicet,
quod altero nomine Ferrarias vocatur, et Sancti Lupi apud Trecas. At deindeⁱ Albinus nolens 15
sine auctoritate regis sui et episcopi proprium deserere locum, quo educatus quoque capitis
comam amiserat ac in levitam consecratus fuerat, postulavit magnum^k regem, ut daret ei
790. licentiam remeandi in patriam. Quem Karolus voce blandientis alloquitur: 'Sunt nobis,
magister eximie, terrenae divitiae sufficienter, quibus te ut patrem honorare gaudemus.
Divinis^l nos oramus diu desideratis et vix aliquando inventis, tua cum pietatis aucto- 20
merce, inlustrari'. Cui Albinus: 'Domine mi rex, tuae non dispono voluntati rennuere,
ritate canonum firmata cum fuerit. Libenter etiam, paterna in regione mea non modica
hereditate ditatus, hac sprete, tibi ut prodesse possim, hic pauper stare delector; tuum est
tantum hoc a meo rege et episcopo impetrare'. Tandem igitur ratione victus, consentit, ut
iret, requiem non dans animis, quorsus^m iam secundoⁿ ad eum reverso firmiter impetraret, 25
793. secum perpetuo ut duraret. Evoluto vero non parvo tempore, postquam Albinus secundo
ad Karolum reversus est, Sancti Martini apud Turones^o praeficitur pastor monasterii isdem.
Qui digne Deo istud cum aliis regens monasteriis⁴, vitam subiectorum quantum valuit
corrigenae studuit, ac quos indomitos accepit, rationabiles honestisque moribus ut essent
et sapientiae inquisitores, satagit. 30

(VII.) 10. Interea heresis inimica Deo, partibus quae pullulabat Hispaniae^p, adserens adop-
tivum filium Dei esse secundum carnem, ad aures perducitur Karoli. Quod ut experimento
novit^q rex magnus et per omnia catholicus, totis nisibus decertavit, ut destrueretur semen
diaboli, zizaniaque de frumento Dei funditus eradicarentur. Advocans namque Albinum,
institutorem suum, Turonis et miserum Felicem, heresis huius astructorem, de Hispaniae 35
800. partibus, congregavit synodum magnam episcoporum in Aquisgrani imperiali palatio⁵; in
quorum ipse sedens medio, Felicem, licet valde repugnantem, de natura Filii Dei secundum
carnem cum Albino doctissimo disputando rationabiliter configere iussit. En^r quantum
episcoporum tunc extitit silentium! O quam clara et inexpugnabilis Karoli cum auctoritate
magistri sui fidei confessio atque defensio! Per plura autem Felix fugiens latibula, pluri- 40
oribus ab Albino confossus est spiculis, in tantum ut paene omnes civitates Israel consuma-
ret, quousque Filius hominis veniret. Nam a secunda usque ad septimam sabbati parum
aliud gestum est. Omnibus denique eius patefacta socordia, atque ab universis aposto-
lica auctoritate heresis confutata, soli sibi latuit deformiter, usque dum dicta Cyrilli^s
martiris ab Albino sibi directa legit lamentabiliter: *Ea natura, quae per diabolum vitiata* 45
est, super angelos exaltata est propter triumphum Christi atque ad dexteram patris collo-
cata^{t,6}. Hanc ergo legens sententiam, tandem se recognovisse et impie egisse, voce et

cf.
Math. 10, 23.

a) spiritalibus 2. b) Oclarissimum 1. c) iusionem 1. d) Elcberti 2. e) apostolo 1. f) rogarat 1. 2.
g) prevenitque 1. h) Bedeē 1. i) denique 2. k) magum 1. l) Tuis 1. 2; sed. fort. quaedam desunt. m) deest 2.
n) seculo 1. o) Turonis 2. p) Hispaniae 2, ita et infra. q) novit 1. r) Tum 2. s) Cyrillis 1. t) collecta 1. 2. 50

1) Eboracensi, qui successit Aelberhto. 2) Karolus scriptus est) et in Serie abbatum Flaviniacensium
a. 781, Mart. 15. Parmae erat; cf. Mühlbacher, Reg. (ib. p. 502) Alcuinus inter abbates Flaviniacenses
Imp. I, nr. 226. 3) Quo tempore incertum est; numeratur. 5) Cf. Mühlbacher, Reg. Imp. I,
cf. Dümmleri v. cl. notam in Poetae aevi Carol. I, nr. 349^a, p. 144. 6) Dicuntur esse verba ex
p. 160, n. 9. 4) Et in Chronico Hugonis Flavinia- epistola Cyrilli episcopi Alexandrini ad monachos 55
censis (SS. VIII, p. 352, ubi abbatum catalogus de- Aegypti directa ap. Mansi, Concil. coll. IV, p. 387 sqq.

nimio fletu testatus est. Sed quia^a ad aliud tendens pauca super hac re praelibavi, qui perfectius hanc scire sitit, legat eius epistolas ad Felicem et Elipantum¹ et ipsorum ad illum, et nosse incunctanter poterit quod desiderat. Largiente Christo hactenus paululum de vitae Albinii initio, quae cunctis non esse cognita putavi, non ut volui, sed fideliter, quemadmodum⁵ potui, scripsi. Hinc iam calamum labris quassatum — neque enim iudicavi noverunt quae^b super eo cuncti parvo isti inserere operi — ad finem eius, despicate crepitando licet, pertrahere conabor.

11. Cum igitur senectute unaque infirmitate plus solito se sentiret affectatum^c, diu (VIII.) ut secum tractaverat, velle se significavit regi Karolo saeculum relinquere, postulans licentiam apud sanctum Bonifacium² monasticam vitam secundum regulam sancti Benedicti ducere, monasteriaque sibi commissa suos ut inter discipulos divideret, si fieri posset. Sed rex terribilis et pius unum cum omni postulationis affectu denegavit, alterum libenter audivit, flagitans, quietissimus Turonis aequae honorificentissime ut resideret sibi et omni sanctae ecclesiae commissae prodesse^d non detractaret^e. Onera vero saeculi, quae ipse habuerat, discipulis, ut petierat, libentissime dispertit. Fecit ergo et ipse Albinus ut rex sapientissimus rogaverat, non quaerens, quod sibi foret utile, sed quod multis, ac Turonis diem novissimum praestolatus fuit. Vita denique eius non monasticae inferior fuit; nam qualis in patribus superius nominatis³ praecesserat, talis et in illo durabat, in ieiuniis scilicet, in orationibus, in carnis mortificatione, in elemosinis, in psalmodiarum et missarum multa celebratione et in aliis virtutibus, quibus possibile est humanam ornari naturam. Praeter enim dies resurrectionis ac festivitatis ieiunium protelabat in vesperum, parcens cybo, quo amplius delectabatur. Quocirca tantam saepissime ori suo caelitus datam gaudebat habere dulcedinem, quantam nequid^f humanus sermo fari. Tunc vero quidquid volebat sine^g labore ullo velocissime dictare quibat, ita ut dicere²⁵ posset: *Dilexi, Domine, mandata tua super aurum et topazion^h. Quam dulcia sunt faucibus meis eloquia tua! super mel et favum ori meo.* Iuvenis, qui psalmodiarum modulationem secretam non tantum quantum aliam lectionem amaverat, modo iam senex nullatenus eorum decantatione saturari poterat. Secretissimam orationem semper in die, sicut supra de magistro eius taxatum est, cum manuum diutina crucis extensione, eodem modo multis cum gemitibus — nam lacrimas perraro habere poterat — fundebat. Discipulis similiter tradebat; quorum nobilissimus Sigulfus erat Vetulus, magnanimusque Withso⁴. Post hos Fredegisus⁵ et eius socii. At tempore iam ultimo haerebant ei assiduo Raganardus, Waldramnus⁶, quiⁱ adhuc supersunt, Adelbertus⁷ quoque beatae memoriae, quantum poterat, Sigulfi tunc filius, post autem venerandus pater, et multi alii, quorum omnium³⁵ utinam noverit Christus nomina! Hi vero omni se circumspeditione praevidentes, studebant sollicitate, ne quid coram eo reprehensionis agerent; multociens etiam et absque eo. Noverant enim, eum vinctum esse Deo spirituque eius inlustratum, licet corporalibus oculis, senectute atque infirmitate resistente, iam clare videre nequiret; ac ideo timebant actus suos eum latere non posse.

40 12. Spiritu siquidem repletus prophetiae, quibusdam quae eis essent ventura praedixit, sicuti fecit Raganardo de Osulfo⁸. Nam isdem Raganardus quandam horribilem sopori deditus videns visionem, quam bonum est silere, eidem patri sequenti die cum pavore retulit, timens, ne de se ageretur. At ipse pater magno cum dolore respondit: 'O Osulfe, eu^k miser, quotiens te monui, quotiens corripui! Multum denique laborem in avunculum

45 a) quod 2. b) qui 1. 2. c) affectum 2. d) deest 2. e) detractaret 1. f) sic 1. g) labore sine 2. h) topazium 2. i) deest 1. k) tu 2.

1) Cf. inter epistolas Alcuini nr. 30. et 115. (ed. Jaffé p. 211 sqq. 466 sqq.) et Alcuini contra Felicem episcopum Urgelitanum libr. VII (Migne, Patol. 101, p. 127 sqq.) et Alcuini contra epistolam sibi ab Elipando directam libr. IV (Migne, l. c. p. 243 sqq.).
2) Id est in Fuldensi monasterio. 3) C. 4. 4) Sine dubio est iste qui in epistolis Alcuinianis Witto semel, pluries autem Candidus vocatur. Carmen ad eum ab Alcuino directum edidit Dümmler v. cl. Poetae aevi Carol. I, p. 255, nr. XLIV; ubi notam editoris velim ut conferas. 5) Saepius et in epistolis et in

carminibus ab Alcuino nominatus. Erat post mortem Alcuini abbas S. Martini Turonensis, et inde ab anno 819. inter Ludovici Pii cancellarios invenitur; cf. Sickel, 'Lehre von den Urkunden der ersten Karolinger' p. 89—91. Obiit a. 834. 6) Idem, qui infra § 23. nominatur. 7) Abbas Ferrariensis post Sigulfum. 8) Sine dubio idem qui ab Alcuino (ep. 245, l. c. p. 789) famulus Caroli, filii Caroli Magni, nominatur. Celebratur Osulfus inter aulicos a Theodulfo (Poetae aevi Carol. I, p. 487) iam a. 796.

tuum habui, ut se corrigeret et viam mandatorum Dei operari coepisset; praedixique ei, quia, nisi fecisset, priusquam de saeculo migraret, plaga leprae percuteretur; sicque factum est. Praedico ergo et tibi, fili mi, de Osulfo, super quo est haec visio, quoniam neque in hac regione neque in qua natus est morietur'. Quod postea probavit eventus. Mortuus est enim in Langobardia^a. Isdem quoque Raganardus temptavit se nimis vigiliis et ab-
 stinentiae nimia superfluitate, ignorantibus omnibus, affligere, ita ut pro^b hac intemperantia gravissimae^c succumberet febrī. Ad quem visitandum pater veniens Albinus, iubet omnes praeter Sigulfum exire de domo eius; quem increpans ait: 'Cur sine cuiusquam consilio tam intemperanter agere temptasti? Nam ego considerans te velle hoc agere, in domo in qua dormio te quoque dormire iussi; tu vero statim, ut omnes dormire noveras, 10 candelam latenter accendens in laterna celabas, ac ad^d locum illum pergens, tota nocte vigilabas'. Et quidquid occulte ibi faciebat^e, noverat quod Deus solus, et ipse ei indicavit, addens: 'Quando mecum quoque ad mandatum pergebas, et te vinum bibere iubebam, arte callidissima dicebas: "Bibi, domine pater, meo cum avunculo sufficienter". Cum autem ad tuum venires avunculum, et ipse quoque hoc te iuberet, aiebas, mecum te bibisse. Voluisti nos deludere, et deceptus es. Cave ergo, ista postquam surrexeris de febre, ne tale aliquid indiscrete unquam coneris agere'.

(ix.) 13. Audiens igitur ista Raganardus ab ipso qui vocabatur Vetulus^f, erubuit multumque expavit, sciens se deprehensum; suaque occulta latere Albinum non posse, ammirans, dicebat: 'Quomodo palam istud factum est?' Testatur hodieque ipse coram Deo, nullum cognovisse hominem hoc antea homine revelante praeter solum Deum. Poenitens denique quod egerat stulte, per omne post tempus vitae Albini nichil tale sine illius egit consilio atque imperio.

14. Saepissime etiam ad eum missi venientes regis aliorumque amicorum, cum adhuc ab eo longe essent, eorum praedicebat adventum causamque adventus, quid quoque adferrent, quidve secum vehere quaererent. Audientes autem ista discipuli quidam, usque dum probarent, senectutem eius quasi desipientem culpabant. Vir quoque Domini Benedictus^g ei prae^h omnibus monachis familiaritate iunctus, ad eum gratia consilii salutis suae et suorum accipiendi saepius Gothiae de partibus properabat. Quadam vero vice voluit taliterⁱ venire, nemo ut hoc agnosceret, Turonis, quousque ad ostium adsisteret domus Albini. 30 Cumque adhuc haud prope esset, vocans Albinus unum suorum, ait: 'Festina occurrere Benedicto abbati in loco tali, et dic ei, [ut^j] velociter ad me perveniat'. Fecit missus patris Albini ut sibi praeceptum fuerat, pervenitque post triduum ubi ei dixerat, et Benedictum repperit eique quod sibi iussum fuerat nuntiavit. Stupens autem suum deprehensum conatum, cum velocitate pervenit Turonus^k ad eum. Cumque se alterutrum tripudiantes deoscularentur, infit Benedictus pater reverendus suppliciter: 'Domine pater, quis^l meum vobis praedixit adventum?' Respondit ei: 'Nullus homo verbis michi innotuit'. Cui isdem: 'Quis tunc, domine? Forsitan litteris cuiusquam audistis?' At ille: 'Vere', inquit, 'nullis'. Ad quem vir isdem rursus: 'Si neque ab homine ullo dicente neque litteris cuiusquam praescistis^m, precor, mi pater, quonam modo illud noveritis, edicite'. Cui Albinus: 'Noli amplius hoc me 40 interrogare'. Cum vero venerabilis vir Benedictus iam reverti vellet, petiit eum, ut, quemadmodum speciali oratione pro se orabat, ei panderet. At ipse ait: 'Hoc namque Christum rogo: "Domine, da michi intelligere peccata mea et veram confessionem facere et dignam poenitentiam agere, et michiⁿ da remissionem peccatorum meorum'. Cui vir Deo dignus Benedictus ait: 'Addamus, mi pater, huic orationi unum sermonem: "Et post remissionem 45 salva me'. At Albinus gaudens dixit: 'Fiat, reverentissime fili, fiat!' Iterum autem vir isdem^o flagitabat, ut sibi diceret, quando crucem videns se contra eam inclinabat, quae verba labris silenter depromeret. Ille vero hoc inquit: 'Tuam crucem adoramus, Domine, tuam gloriosam recolimus passionem. Miserere nostri, qui passus es pro nobis!' Post haec deducens eum aliquantulum, remisit gaudentem Albinus ad sua suosque. 50

(x.) 15. Rex siquidem magnus imperatorque iam Karolus potens orationis gratia unaque desideratae conlocutionis^o mutuae cum Albino sepulchrum sancti Martini suis cum filiis

a) Longobardia 1. b) per 1. c) gravissimè 2. d) hoc add. 1. e) faciebas noveras 1. 2. f) Vitulus 1. g) pro 1. h) aliter 2. i) deest 2. k) Turonis 2. l) prescisti 1. m) da mihi 2. n) idem 2. o) cumlocucionis 1.

1) Is est Benedictus Anianae abbas, cui Alcuinus dedicavit libros septem contra Elipandum. MAB. Eius 55 vitam v. infra.

Karolo, Pipino ac Hludowico^a visitare studuit¹; quo in loco tenens manum Albini, ait secrete: 800.
 'Domine magister, quem de his filiis meis videtur tibi in isto honore, quem indigno quamquam dedit michi Deus, habere me successorem?' At ille vultum in Hludowicum dirigens, novissimum illorum, sed humilitate clarissimum, ob quam a multis despicibilis notabatur, ait: 'Habebis^b Hludowicum humilem successorem eximium'. Hoc tunc solus audivit Karolus. Sed cum eosdem reges erecta cervice et Hludowicum humili post orationis gratia in ecclesiam sancti Stephani incedere cerneret, sedens in loco quo sepeliri volebat, infit sibi adsistentibus: 'Cernitis Hludowicum fratribus suis humiliorem? Certe videbitis hunc patris celsissimum successorem!' Necnon cum post communionem corporis Christi et sanguinis manu propria eis misceret, isdem Hludowicus humilitate clarissimus prae omnibus patri sancto^c se inclinans, eius osculatus est manum. Tunc vir Domini adsistenti sibi ait Sigulfo: 'Omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Certe istum post patrem Francia gaudebit habere imperatorem'². Hoc nos iam factum et videmus et gaudemus. Depositi sunt qui videbantur cedri, et exaltata est oliva fructificans in domo Domini. Ipse denique pater Karolum multa erudiens cura artibus liberalibus scripturisque divinis, adeo ut sapientissimus omnium Francorum efficeretur regum, qui fuerunt ab adventu Christi, docuit etiam eum per omne vitae suae tempus, quos psalmos poenitentiae cum letania et orationibus precibusque, quos ad orationem specialem faciendam, quos in laude Dei, quos quoque pro quacumque tribulatione, quemque etiam, ut se in divinis exerceret laudibus, decantaret. Quod nosse qui vult, legat libellum eius ad eundem de ratione orationis³.

16. Legerat isdem vir Domini libros iuvenis antiquorum philosophorum Virgilique mandata, quae nolebat iam ipse nec audire neque discipulos suos legere: 'Sufficiunt', inquit, 'divini poetae vobis, nec egetis luxuriosa sermonis Virgilii vos pollui facundia'. Contra quod praeceptum temptavit Sigulfus Vetulus secrete agere, unde post erubuit publice. Advocans namque suos, quos tunc filios nutriebat, Adalbertum et Aldricum, iussit coram se secretissime Virgilium legere, interdicens eis, ne quis ullo modo sciret, ne forte ad patris Albini notitiam perveniret^d. Albinus autem solito eum^e more ad se vocans, ait: 'Unde te habemus, Virgiliane? Cur coepisti ac voluisti contra meam voluntatem et consilium me ignorante agere, ut Virgilium legeres?' Sigulfus vero se ad pedes eius proiciens, stultissime se egisse confessus, humiliter poenituit. Cuius satisfactionem benigne pius pater post increpationem recepit, monens eum, ne ultra tale aliquid ageret. Testatur vir Deo dignus adhuc superstes Aldricus⁴ abbas, nec se nec Adalbertum cuiquam hoc innotuisse, sed usque tunc, sicut eis praeceptum fuerat, omnimodis siluisse.

17. Fratribus Cormaricensibus⁵, quos valde diligebat, iusserat ipse pater centum modia vini dari. Cumque ad monasterium ducerentur, mandavit per Sigulfum, Benedicti abbatis⁶ monachum, praevisoribus monasterii, ut tenerent interim ductores vini, quousque coram eis de vasculis, in quibus ipsum vinum adduxerant, in alia mutaretur, quia aliqui ex eis inde furtive sumentes, in vascula, quatenus plena essent, cum ad monasterium pervenirent, sabulum aquae miscuerant. Quod ita factum fratres certissime probarunt.

18. Aigulfus praeterea presbiter, Engelsaxo et ipse, ad eundem patrem visitandum Turonis venit. Cumque ante ianuam eius domus coepisset adsistere, ecce quidam Turonensium fratrum, simul videlicet quattuor iuncti, hunc respicientes putantesque, nichil eum illorum de locutione scire, conloquebantur ad invicem: 'Venit iste Britto vel Scoto^f ad illum alterum Brittonem, qui intus iacet. O Deus, libera istud monasterium de istis Brittonibus; nam, sicut apes undique ad matrem revertuntur, ita hi omnes ad istum veniunt'. Ingressus est [autem^g] isdem presbiter domum Albini; post nonnulla alia retulit ei quae audierat. Cui Albinus: 'Nosti', inquit, 'qui sunt?' At ille: 'Vere neque novi neque eos respicere prae verecundia quivi, quando ista dicebant'. Pater vero Albinus ait: 'Certe ego novi qui sunt'. Vocans [ergo^g] eos ipse propriis nominibus, ad se venire iubet, dicens:

a) Ludovico 2 *constanter*. b) Habetis 1. c) suo 1. d) perveniretur 1. 2. e) *deest* 2. f) Scotto 2. g) *deest* 1.

1) A. 800. c. mensis Iunii initium. 2) Ermoldus Nigellus, simile vaticinium protulisse Paulinum patriarcham Aquilegiensem, refert Lib. I, v. 565—598 (SS. II, p. 477; Poetae aevi Carol. II, p. 22 sq.). 3) Opp. Alcuini ed. Froben. II, p. 52—126. 4) Nimirum Ferrariensis, postea Senonensis antistes, successorem sortitus Adalbertum hic laudatum. Hinc patet, Vitam hanc scriptam esse ante annum 829, quo Aldricus ex abbate factus est episcopus Senonensis. MAB. Antecessor eius Ieremias obiit a. 829, Dec. 9. 5) Cormery. 6) Anianensis. Diversus igitur hic Sigulfus fuit a Vetulo, ut recte Henschenius animadvertit. WATT.

'Isti sunt'. Condolens itaque eorum stultitiae, pepercit eis, dicens: 'Parcat illis Christus filius Dei!' Dans autem eis singulos vini calices bibere, iterum foras leniter exire iubet. Aigulfus vero postea id diligentissime per alios sciscitans, eosdem fuisse probavit.

19. Neque illud silentio praetereundum ratus sum, quod multi noverunt. Custos denique sepulchri sancti Martini, providebat^a qui ceram et vestimenta omnia, quae ad ipsam 5 basilicam pertinebant, intrans cum candela accensa secretarium, quo ista servabantur, infixit eandem stipiti; quam, cum egrederetur, oblitus est accipere. Firmans itaque ostium sera, abiit; candela vero ardens^b cecidit super ceram. Cera quoque magnas dans flammam, ad vestimenta, quae perticis haerebant, multa^c vi ignem emisit, vestimenta porro usque ad tectum. Quod custos sentiens, cum clavi statim ad aliud monasterium fugit. Fit undique 10 concursus, pulsatur ostium, nec ullo aperitur sudore. Clerici, preciosum quicumque aliquid in domo sua habebant, foras mittebant. Ecclesia sancti Martini vestimentis quibusdam nudabatur; nec aliud quisquam sperare poterat quam totius monasterii concremationem. Nudabatur plumbo tectum. Aderat Albinus oculis iam non videns. Interrogat ergo, quid agatur. Cui unus discipulorum suorum Vetulus^d: 'Perge', inquit, 'hinc, mi domine pater, 15 ne forte aut plumbo superius proiecto usque ad mortem percutiaris, aut igne cremeris; certum^e enim interitum manet'. Cumque Albinus voluisset ire, iterum ad eum Vetulus: 'Mi', inquit, 'domine pater, vade ad sepulchrum domini Martini et pro nobis intercede'. Fecit itaque ita Albinus. Cumque illuc pervenisset, extendit se super terram in cruce, gemitum emittens ad caelum. Miro igitur modo ac incredibili, statim ut Albinus proiecit^f se in 20 terram, totus ille ignis ita extinctus est, acsi immenso necaretur fluvio. Hoc cernentes clerici, magno cum stupore exultantes ad locum illum festinato perveniunt, ubi Albinus ante sepulchrum sancti Martini prostratus in cruce pro eis iacens Dominum^g precabatur. Elevantes autem eum humo, benedicunt Dominum^g, qui per Albini preces totam fabricam monasterii Sancti Martini, igne ne consumeretur, salvavit. Haec tua sunt, sancte Martine, 25 digna exempla, qui ignes quondam cum quaereres fugere, non poteras; ad Deum conversus oratione, ignes illos extinxisti minaces^h. Vere celsa fides, quae suo calore igneos potuit extinguere^b globos. Nec mirum, si elementa precibus ac iussis Albini propriam vim linquant, cum ipse in corde requiescat eius, qui diligentem se diligit ambulantesque in igne flamma non permittit fuscari. Te in his adoramus, te glorificamus teque laudamus, qui, 30 dignatus es sicut polliceri servis tuis tua servantibus mandata, operibus etiam in Albino tuo ostendisti evidentissime. Tu equidemⁱ dixisti, Christe Iesu: *Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam, videlicet ut glorificetur Pater in Filio.*

Ioh. 14,
14. 13.

(XII.) 20. Illud quoque ad laudem Domini commemorandum est, quod multi saepius ad Albinum venientes infirmi, benedictione eius cum fide accepta, sospitatem recepere corpoream. 35 Quodam etiam tempore, fertur ut a nonnullis praecipuis, quidam pauper oculorum lumen gravi habens obductum caligine, ad ianuam exterioris domus veniens Albini, flagitabat dari sibi aquam, eius qua loti forent oculi. Aiebat enim revelatum illi fuisse, quia, si^k ex ea oculos suos ablueret, visum reciperet. Ignorante ergo Albino colligitur aqua, qua faciem et oculos laverat, daturque occulte poscenti pauperi. Lavans igitur pauper ille aqua illa oculos cum 40 plena fide, caliginem fugavit ac clarum lumen recepit. Inlustramur et nos tuo, pater, sudore, lavanturque tua pia doctrina animarum nostrarum crimina. Nesciente te ultra iam fatigari labore oculorum, tu quoque corporali visu minime cernebas, et aliorum semper inluminare satagebas; quosque praesentialiter non poteras, litteris absentialiter erudiebas, scribens^l multa omni ecclesiae utilia.

21. Postulante namque imperatore Karolo, scripsit librum de sancta Trinitate² utilissimum, necnon de rethorica³, dialectica^{m.4} et musica⁵. Scripsit ad Gundradam⁶ de animae

a) providebatque ceram 1; praevidebat 2. b) recentiore manu expunctum in 1. c) cum add. 2. d) Vitulus 1. e) certus enim interitus corr. Henschenius. f) se proiecit 2. g) Deum 2. h) extinguere 1. i) quidem 2. k) quasi ex 2. l) scribens 1. m) dialetica 1.

45

1) Cf. Sulpicii Severi Epist. I. (p. 140. ed. Halm). W.
2) De fide sanctae et individuae Trinitatis ad gloriosum imperatorem Karolum Magnum Deo devotum libri tres, in Opp. Alcuini ed. Frobenius I, p. 705 sqq. Epistolam ad Karolum directam nuncupatoriam ibi invenies col. 703 sq.; et in editione Jafféana p. 671, nr. 191. 3) Dialogus (sive dispu-

tatio Karoli imperatoris et Alcuini) de rethorica et virtutibus, inter Opp. Alcuini ed. Froben. II, p. 313 sqq. Emendatius edidit C. Halm b. m., Rhetores latini p. 523 sqq. 4) Dialogum inter Karolum et Alcuinum 'De Dialectica' invenies ap. Froben. II, p. 335. 5) Periit, ut videtur. 6) Dictam Eulaliam, Adalhardi sororem, consobrinam Karoli Magni.

50

ratione¹. Postulantibus feminis Gisla² et Richtrude³, honestissime super euangelium Iohannis partim de suo, partim de sancto Augustino mirabile opus composuit⁴. Scripsit et in quatuor epistolis^a Pauli, ad Hephesios^b scilicet, ad Titum, ad Philemonem et ad Hebraeos⁵; ad^c Fredegisum in Psalmis⁶; ad Widonem^d comitem⁷ omelias de principalibus vitiis et virtutibus⁸; ad Sigulfum suum quaestiones in Genesi⁹ perutiles, in Proverbiis Salomonis et Ecclesiasten^{e, 10}, in Canticisque Cantorum¹¹ luculenta sub brevitate ineffabiliter; sub nominibus Franci et Saxonis de grammatica cum interrogatione et responsione facundissimum libellum¹² composuit. Collegit multis de patrum operibus omeliarum duo volumina¹³. Scripsit de ortographia¹⁴. In centesimo quoque octavo decimo psalmo stilo usus est aureo¹⁵. Sunt et alia multa, quae quisquis legerit et diligenter scrutatus fuerit, non modicam sui aedificationem reperiet, sicut in epistolis^f ad multos directis¹⁶. In his ergo et huiusmodi reliquum vitae suae ducens tempus, caelestem in terris duxit vitam. Praestolans in novissima positus vigilia Filii^g et^h hominis adventum, intraret ut cum eo ad nuptias, lavabat singulas per noctes lectum suum lacrimis, sanctorum semper se muniens intercessionibus, quorum omni die celebrabat sollempnia, hostis ne ullis antiqui confoderetur iaculis, qui nequaquam eius inrumpere domum tam occulte poterat, ut ab ipso repente non deprehenderetur crucisque signo pelleretur.

22. Quadam igitur nocte solito orationem cum psalmodum decantatione volens se-
cretim fundere, adgravatur immenso sompno. Surgens vero e lectulo, tulit cappam desuper
se. Cumque iterum adgravaretur sompnoⁱ, expoliavit se vestimentis^k omnibus praeter sola
camisa^l et femoralibus. Nichilominus vero perseverante sompno, accepit turibulum, et
pergens ad locum quo erat ignis tutatus, implevit prunis illud ac desuper timiam^m posuit
totamque cameram odore suavi perfudit. Qua in hora corporali se specie diabolus prae-
buit ei visibilem, homo quasi magnus, nigerrimus ac deformis barbatusque, blasphemiae
in eum aggeransⁿ iacula. 'Quid', inquit, 'hypocrita agis, Alcuine? Cur coram hominibus
iustum te videri conaris, cum deceptor sis magnusque simulator? An^o putas, his tuis ficti-
onibus acceptabilem posse te habere Christum?' Sed miles Christi ineluctabilis stans cum
David in turre, quae est ordinata omni armatura fortium et mille pendentibus clipeis, caelesti
dicebat voce: 'Dominus lux mea et salutare meum, quem timebo? Ipse fortitudo vitae
meae, quem formidabo? Intellege, Domine, murmur meum, adverte vocem clamoris mei,
rex meus et Deus meus, quia te deprecor, Domine. Mane audies vocem meam, mane prae-
parabor ad te et contemplantor^p, surgens medio noctis ad confitendum tibi. Applicant mihi
mendacium superbi; ego autem in toto corde scrutabor praecepta tua. Fiat cor meum per-
fectum in praeceptis tuis, et confundantur qui inique conterunt me, dum non confundar ego,
quando aspiraverit dies, et fuerint inclinatae umbrae'. Fugatus denique hostis, et ipse,
completa oratione, quiescit. Hac in hora unus solummodo discipulorum eius Waltdramnus
nomine, adhuc vivens, vigilabat, occulte cernens haec omnia, testis scilicet huius rei qui
fieret.

23. Utebatur isdem pater apostoli iuxta consilium, non propter gulae desiderium,
sed propter carnis infirmitatem, vino modico. Fugiebat modis omnibus otiositatem; nam
aut legebatur, aut scribebatur, aut discipulos erudiebat, aut orationi vacabat et psalmodum

a) epistolas 2. b) Ephesios 2. c) a 1. d) Unidonem 1. e) Eccleasten 1; Ecclesiaste 2. f) expistolis 1.
g) fili 1. h) deest 2. i) sumpno 1. k) omnibus vestimentis 2. l) camisa 2. m) timiam apposuit 1. n) aggerans 2.
o) Tu 2. p) cumtemplabor 1. q) quae 2. r) scripbebat 1.

1) Opp. ed. Froben. II, p. 146 sqq., et Jaffé, Bibl. VI, p. 780 sqq., nr. 243. 2) Sorore Karoli imp., abbatisa Calensi, quam Alcuinus (Ep. 159, l. c. p. 594) Luciam appellat. 3) Sive Rodtruda (in Ep. 159. Columba nominata), filia Karoli imp. Ceterum monendum, codicem Monacensem, a Jaffé littera E. signatum habere: *Richtruda*. 4) Opp. ed. Froben. I, p. 467 sqq.; cf. Epp. nr. 136. 137. 158. 159. 5) Opp. ed. Froben. I, p. 650 sqq. 6) Est sine dubio 'Enchiridion seu Expositio pia ac brevis in psalmos poenitentiales, et in psalmum 118. et Graduales', ap. Froben. I, p. 342 sqq. Dedicatum fuisse opusculum Arnoni archiepiscopo Salzburgensi, constat, libellum autem per Fredegisum ad Arnonem esse portatum, docet Ep. nr. 234 (l. c. p. 748). 7) Limitis Brittanici. 8) Ed. Froben. II, p. 128 sqq.; cf. Alcuini Ep. nr. 237 (l. c. p. 753). 9) Interrogationes et Responsiones in Genesim, ap. Froben. I, p. 305 sqq.; cf. Epist. nr. 49 (l. c. p. 272). 10) Ed. Froben. I, p. 410 sqq.; cf. Epist. nr. 187 (l. c. p. 659). Commentarii de Proverbiis Salomonis aut perierunt, aut ab Alcuino non sunt perfecti. 11) Ed. Froben. I, p. 392 sqq. 12) Ed. Froben. II, p. 265 sqq. 13) Haec adhuc latent, sed cf. de codice earum Pragensi 'Archiv' IX, p. 469. WATT. 14) Ed. Froben. II, p. 301. 15) Ed. Froben. I, p. 361. 16) Editionem invenies optimam ap. Jaffé, Bibl. VI.

decantationi, inevitabilibus tantummodo corporis indulgens necessitatibus. Erat pauperum pater, humilibus humilior, divitum ad pietatem invitator, superbis superior, discretor quoque omnium egregiusque liberator. Celebrabat omni die missarum solemnia multa cum honestatis diligentia, habens singulis ebdomadae diebus missas deputatas proprias. Dominica porro die nullo umquam tempore, postquam lux inchoasset apparere^a aurorae, se tradebat sopori; sed velociter levitice se praeparans, suo cum Sigulfo presbitero missarum colebat solemnia specialium usque horam tertiam; et tunc nimia cum reverentia publicam intrabat ad missam. Discipuli vero eius aliis solliciti cum in locis essent, maxime ad opus Dei cum adsisterent, studebant, ne quid reprehensionis in eis ab illo cerneretur.

(XIV.)
cf. Phil. 1, 23.

24. Iam ergo Albinus corpore dissolvi cupiens et cum Christo esse desiderans, exorabat eum votis omnibus, ut die, quo in linguis igneis Spiritus sanctus super apostolos venisse visus est et eorum corda replevit, si fieri posset, migraret e mundo. Vespertinum siquidem pro se agens officium, in loco quo elegerat post obitum quiescere, iuxta videlicet ecclesiam sancti Martini, hymnum sanctae Mariae euangelicum cum hac antiphona decantabat: *O clavis David et sceptrum domus Israel, qui aperis, et nemo claudit, claudis, et nemo aperit; veni et educ vincitum de domo carceris, sedentem in tenebris et umbra mortis!* Dicens post orationem dominicam hos versus: *Quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum etc. Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Beati qui habitant in domo tua etc. Ad te levavi oculos meos. Unam petii a Domino. Ad te, Domine, levavi animam meam* et reliqua huiusmodi.

Ps. 41, 2.
83, 2. 5.
122, 1.
26, 4.
24, 1.

20

804. 25. Quadragesimae igitur tempus, sicut semper consueverat, dignissime omni cum contritione carnis et spiritus mundationeque habitus celebrans, sanctorum basilicas, quae sunt intra Sancti Martini monasterium, cunctis noctibus frequentabat, lavans se a [culpibus] suis multis gemitibus. Cum vero resurrectionis Domini perageretur^c solempnitas, nocte eius ascensionis¹ decidit in lectum, gravi fatigatus languore^d usque ad mortem, nec poterat loqui. Tertia tandem antequam migraret die solitam exultationis voce decantavit antiphonam: *O clavis David* versusque superius memoratos recitavit. Die autem pentecostes, peracto matutinali officio, eadem hora qua ingredi consueverat ad missas, aurora patente^e, sancta Albini anima carne solvitur ministerioque levitarum caelestium beatum habentium secum protomartirem Stephanum et Laurentium archidiaconum angelorum cum exercitu ad Christum, quem amavit, quem quaesivit, perducitur, et fruitur eius gloria in caelo per omnia saecula feliciter, cui servivit in mundo fideliter.

Mart. 31.

Mai. 9.

Mai. 19.

20

Mai. 12.

26. Decessit igitur dierum plenus numero 14. Kal. Iunii, anno ab incarnatione Domini 804. Eadem vero nocte super ecclesiam sancti Martini inaeestimabilis visa est splendoris claritas, in tantum ut putaretur a longe positus tota igne cremari. Quibusdam denique per totam illam noctem ipse splendor visus est, nonnullis tribus apparuit vicibus. Aurora autem surgente, globus ille iam amplissimus super eum venisse locum visus est quo Albinus iacebat, animaque eius egrediente, caelum penetrasse. Testatus est siquidem Ioseph archiepiscopus², per totam noctem ab eo et a suis visum fuisse. Testantur multi et nunc corpore valentes. Plurioribus siquidem non ea nocte, sed praeterita dominica, prima scilicet post ascensionem Domini, ipsa claritas eodem, ut dictum est, modo apparuit.

27. Eadem quoque hora cuidam solitario in Italia posito caelestium levitarum ostensus est exercitus, laudes Christo ineffabiles in aere resonans; in quorum medio Alcuinus splendidissima indutus dalmatica adstans, caelum cum eis ingressus, pontifici aeterno ut ministraret cum perenni gaudio. Quod isdem solitarius fratri cuidam Turonensi, apostolorum solito frequentare limina, ad se venienti eodem pentecostes die indicavit. Interrogans namque eum ait: 'Quis est ille abbas, qui apud Turonis in monasterio Sancti Martini conversatus est? Quo vocatur nomine? Vel si valebat, quando inde existi, corpore?' Ad quem frater ille: 'Vocatur Alcuinus estque magister optimus in tota Francia. Quando huc iter arripui, sanum eum reliqui'. Respondens vero solitarius ille, ait cum lacrimis: 'Vere felicissima fruitur sanitate'. Indicavitque ei, quid eodem die viderat aurora clarescente. Ipse autem frater reversus Turonis, quae audierat retulit.

a) in litteris appare desinit 1. b) deest 1. 2; suppl. Hensch. c) i. e. peracta esset. d) langore 1. e) fort. parente H-E.

1) Cf. Notas Masciacenses ad Ann. Petav. adscriptas, SS. III, p. 170; v. quoque quae Wattenbach v. cl. ap. Jaffé VI, p. 31. notavit; qui summa cum diligentia etiam de morte Alcuini testimonia varia con-gessit ibidem. 2) Turonensis.

55

28. Pater denique Sigulfus corpus patris cum quibusdam aqua honorifice lavans, posuit super feretrum. Habebat nempe et ipse tunc magnum dolorem capitis; sed fide animo sanus, citam reperit sanitatem capitis. Oculos namque super magistri lectulum elevans, cernit pecten¹, quo ipse suum solebat pectinare caput. Istum ergo manibus
 5 sumens, ait: 'Credo, domine Iesu, quia, si isto magistri mei pectine meum pectinavero caput, meritis illius statim sanabitur'. Ubi igitur prima vice pecten duxit per caput, quantum de eo tetigit, totum sanum habuit; sicque totum pectinando girans, omnem dolorem amisit. Alter discipulorum eius Eangist nomine dentium immenso graviter afflictus dolore, hortatu patris Sigulfi eodem pectine dentes tetigit, et continuo, quoniam cum fide fecit, sanitatem
 10 meritis Alchuini recepit. Audiens vero civitatis Turonis Ioseph episcopus, vir bonus et Deo amabilis, beatum obiisse Alchuinum, advenit celerius illuc suo cum clero, oculosque eius propriis rigans lacrimis deosculabatur diutius. Praecepit autem, sapienti usus consilio, ne in eo sepeliretur loco, quo isdem pater foris voluerat, sed intra sancti Martini basilicam honorificentissime, ut, quorum in caelis iunctae sunt animae, una sint corpora domo in
 15 terris posita. Sicque factum est. Super cuius tumulum positus est, sicut ipse iusserat, titulus, quem ipse vivens dictaverat, lamina scriptus in aerea parietique insertus.

Epitaphium Alchwini².

Hic, rogo, pauxillum veniens subsiste viator
 Et mea scrutare pectore dicta tuo,
 20 Ut tua deque meis agnoscas fata figuris:
 Vertitur^a o species, ut mea, sicque tua.
 Quod nunc es fueram, famosus in orbe, viator,
 Et quod nunc ego sum, tuque futurus eris.
 Delicias mundi casso sectabar amore,
 25 Nunc cinis et pulvis, vermibus atque cibus.
 Quapropter potius animam curare memento
 Quam carnem, quoniam haec manet, illa perit.
 Cur tibi rura paras? Quam parvo cernis in antro
 Me tenet hic requies, sic tua parva fiet.
 30 Cur Tyrio corpus inhias vestirier ostro,
 Quod mox esuriens pulvere vermibus edet?
 Ut flores pereunt vento veniente minaci,
 Sic tua namque, caro, gloria tota perit.
 Tu mihi redde vicem, lector, rogo, carminis huius
 35 Et dic: 'Da veniam, Christe, tuo famulo'
 Obsecro, nulla manus violet pia iura sepulcri,
 Personet angelica donec ab arce tuba:
 'Qui iaces in tumulo, terrae de pulvere surge!
 Magnus adest Iudex milibus innumeris'.
 40 Alchuine^b nomen erat sophiam mihi semper amanti,
 Pro quo funde preces mente, legens titulum.

Hic requiescit beatae memoriae domnus Alchuinus^c abba, qui obiit in pace 14. Kal. Iunias. Quando legeritis, o vos omnes, orate pro eo et dicite: 'Requiem aeternam donet ei Dominus!' Amen^d.

45 a) Vertatur species 2. b) Alchvvin 2. c) Alchvvinus 2. d) deest 2.

1) Cf. Epist. nr. 9 (l. c. p. 153), et Alcuini Carm. V. (Poetae aevi Carol. I, 223). 2) Editum a Dümm-lero inter Poetas aevi Carolini I, p. 350; unde quasdam recepi lectiones.